

Reagan elvetelt ígéretei 1984

Közel négy évvel ezelőtt, 1981. február 5-i számunkban *Reagan ígéretei* címmel fejtegettük az addigi amerikai politikai vonalvezetés megváltozásának esélyeit. A cikk nem bocsátkozott jóslatokba, legkevésbé igyekezett reményeket táplálni, inkább figyelmeztetően visszatekintett az amerikai külpolitika inkább többé, mint kevésbé szovjetbarát külpolitikájára vagy az őszinte szovjet-ellenesség hiányára, és úgy jelölte meg a változást, ami már na-gyon aktuális volna, hogy az az országon belüli nagy összeütközés árán jöhet csak létre. Az összeütközés nézetek egyikét a szovjet-barát liberális Establishment képviseli, a másikat az amerikai nép választóinak többsége. Ronald Reagan ennek a népakaratnak köszönhető első megválasztását és volt annak elkötelezettje. Most, négy év után az amerikai választók ismét határozottan elutasították a demokraták jelöltjét, és ismét elkötelezték azt, akinek ígéreteiből a négy év alatt csak igen kevés valósult meg. Az amerikai elnök mai elkötelezettsége még határozottabb, mint a négy évvel ezelőtti, de az nem a beváltott ígérek nyugtázása, hanem a valóraváltás követelésének megismétlése.

Reagan elnök négy évvel ezelőtti első elnöki nyilatkozatában erőt ígért a nyugati világnak, ígéretet tett, hogy az Egyesült Államok erős lesz. Nem ígerte kifejezetten, hogy útját állja a szovjet terjeszkedésnek, még kevésbé azt, hogy azt visszagöngyölíti, de akkor a Nyugat megerősítésének hangoztatása egyet jelentett az állítólagos (a média által sokat hangoztatott) szovjet erőfölény hangozásával, az ellenség erőfölényéből származó veszély elhárításával. Erről a négy évvel ezelőtti cikkünk így szólt:

„Ronald Reagan nem csak a választási kampány alatt hangoztatta, hogy Amerikának vissza kell szereznie régi nagyságát és tekintélyét, hanem szinte egész politikai múltja idején támadta a liberális baloldali politikáját, amit a kormányhatalom birtokában meg is valósítottak, hogy az Egyesült Államok minden téren legyengíteték, hogy a Szovjetunióval, mint egyenlő féllel hajtsák végre nemzetközi terveiket. Amit Ronald Reagan kifejezett, az egyúttal az ország többségének is a szándéka, és amit helytelenített, az a demokrata párti kormányának, továbbá a politikai és gazdasági Establishmentnek a szándéka. Ez az Establishment erőlteti a koegzisztenciát, détantot, együttműködést a szovjet tömb kormányával, és velük abban is megegyezik, hogy politikájuk és a nép véleménye között épp olyan nagy a különbség, mint a vasfüggöny mögötti kormányok és népek között. Márpedig ha Reagannak valóban az a nézete-szándéka, amit kifejezett, akkor az amerikai belpolitikában nagyon mozgalmas idők jönnek, mert az Egyesült Államokban a hosszú liberális-demokrata kormányzat alatt a szovjetbarát baloldali irányzat minden politikai hadállást elfoglalt. Ennek az irányzatnak ellenpólusa a köztársasági, konzervatív jobboldal, mely most ezzel a választással nagy győzelmet ünnepel. Az összeütközés csak úgy kerülhető el, ha Reagan elnök megszegi ígéreteit, megtagadja múltját és cserben hagyja választóit.”

Négy év után szólhatunk arról, hogy mit váltott be ígéretéből, és abból,

Ilyen a világ! (31)

Kedves Olvasóim!

Mihail Gorbacsov 1983-ban lépett színre. Ő maga így emlékezik: Andropov főtitkár egészségi állapota 1983 nyarától fordult rosszabbra. 1983 őszétől már Csernyenko vezette a Politbüro üléseit. Gorbacsov 1983 novemberében találkozott az akkor már haldokló főtitkárrel, aki kinevezte őt a Titkárság tagjának. Gorbacsov szerint Andropov igazi intellektual volt, aki ellenszenvet érzett a „brezsnyevizmus”, a korrupció, a „pangás”, a bürokratizmus iránt. Mégsem vállalkozott volna érdemi reformokra. Ebben szerepet játszott személyes érintettsége is a múlt bűneiben, az 1956-os magyar

forradalom leverésében, a csehszlovákiai bevonulásban, az afganisztáni háborúban, és persze ő volt a KGB főnöke is, aki üldözte a „másként gondolkodókat”.

A két beteg öregember után, 1985-ben az 54 éves Mihail Gorbacsov lett a párt vezetője.

Brezsnyev halálától (1982) bő három éve volt Nyugatnak megdönteni a szovjet államot nem fegyveres beavatkozással. Ezzel szemben mindenben támogatták, hogy átvésselje a nehéz éveket. A kissingeri világállam-terv a két világhatalom együttes fegyveres és politikai azonosságát alapvető követelménnyé tette.

Csapó Endre

amit a választók elvártak tőle. Mert a kettő nem feltétlenül ugyanaz: a mai elnökök egyre kevesebbet ígérnek, nem úgy, mint annak idején az ugyan csak köztársaságpartí Eisenhower, aki akkor még „Kelet-Európa felszabadítását” ígérte, keresztes-háborút hirdetett az istentelen bolsevizmus ellen. Sajnos ez csak választási kortesfogás volt, ő, aki sohasem volt szovjetellenes, de még csak republikánus sem, az őt elnökké propagáló médiával együtt lóvátette az amerikai népet. Utána következett a vietnami „antikommunista” háború, melyet úgy folytattak le, hogy annak kudarcából az legyen a világraszóló tanulság, hogy a kommunizmus fegyverrel legyőzhetetlen, a világ legnagyobb gazdasági és katonai hatalma csúfosan meghátrál egy gyarmati sorból éppen felszabadult, gazdaságilag elmaradott szegény kis ország ellenállásától, majd sietve elismeri legális kormányként az ellenség „győztes” katonai diktátorait, akiknek a hatalmát a hátrahagyott amerikai fegyverzet évtizedekre biztosítja.

Amerikának ez a „gyenge” korszaka hozta létre a mai „világhatalom egyenlőt”, a két szuperhatalom olyan mennyiségű fegyverkészletét, aminek egy töredéke is elegendő lenne a föld lakosságának kiirtására. De ez az egyensúly hozta meg a nyugati és keleti politika állítólagos patt helyzetét, amiben mindkettő csak a béke megőrzésére törekedhet. A béke szó ez esetben leszűkül a fennálló állapot tartósítására. Ebben az egyensúlyhelyzetben az a borzalmas, hogy ilyen csak szándékosan és az emberek millióinak akarata ellenére jöhet létre. Azért borzalmas ez az állapot, mert kényszerű partnerré teszi a nyugati (egyelőre még) demokratikusan választott kormányokat és a keleti diktatúrákat. ...

Vajon tudta-e Reagan elnök 1981. januárjában, hogy három év múlva Vörös Kína földjére lép, mint egy baráti nagyhatalom elnöke? A béke és a világ biztonsága nevében? De vajon nem vagyunk-e mi is hajlamosak bizonyos fokú türelemmel és megértéssel tekinteni a kínai kommunizmusra? A New Deal-hoz hasonlítva egy – ha nem is olyan mély – gazdasági válság „logikus” következményeként üdvözi a sajtó az amerikai-kínai barátságot, és így is üdvözi (ahogy lenni kellene: a két nép közötti megegyezésnek), holott a kapitalista amerikai kormány egyezett ki a kommunista kínai kormánnyal. Amerikai részről a magas látogató az amerikai nép antikommunista rétegének antikommunista szolamokkal fellépő je-

lölte, Ronald Reagan elnök volt. ...

Ez volt Reagan elnök első négy éves időszakának legkiemelkedőbb eseménye. ...

Ronald Reagan első négy éves periódusában nem váltak be azok a remények, amelyek az oroszbolsevista terjeszkedés visszaszorításában látták a krízishelyzetből a kijutást. Csúpan gazdasági téren ért el eredményt az amerikai adminisztráció, ami ugyancsak nem lebecsülendő, főleg ha ez az eredmény az ellentétborral szemben főlényt hangsúlyoz.

Nehéz elkerülni a párhuzamba állítást. Ronald Reagan (ahogy részletesen megírtuk négy évvel ezelőtt) ugyancsak tevékeny részese volt a McCarthyizmus néven emlegetett tisztogatásnak. Ronald Reagan, mint a Screen Actors Guild elnöke helyeselte a film-ipar megtisztítását a kommunista befolyástól. Vajon elküldik-e őt is Moszkvába a legnagyobb színjáték rendezői?

Reagan elnök választási győzelme napján határozottan utalt arra, hogy második négyéves időszakának legfőbb feladatai között lesz a találkozás a szovjet vezetővel, Konstantin Csernyenkóval: „It is time for us to get together and talk about a great many things and clear the air so we can get down to the business of reducing nuclear arms.”

Szinte nem akarunk hinni a szemünknek. Ha a Szovjetunió veszélyes ellenfele Amerikának, akkor nem járkalunk tárgyalni vele. Jó, időnként taktikailag le kell ülni tárgyalni az ellenséggel, időt nyerni, megvárni a jobb helyzetet a leszámolásra. De az, hogy a Szovjetunió 67 éves fennállása során mindig csak taktikailag tárgyalunk, és mindig akkor amikor gyenge és bajban van, és ezeknek a kapcsolatoknak a szovjet felerősödése a következetes eredménye, azt eredményezi, hogy ennyi idő után elfárad, kihál a szovjetellenes hangulat. Sajnáljuk, de azt kell mondani, hogy ennek a folyamatnak, ennek a kétszínű játéknak jobban kezére játszik egy olyan elnök, akiről azt hiszi a választópolgár, hogy antikommunista, mint ha tenné azt Mr. Mondale, akit nem védene az a kifogás, hogy nem tehet mást.

Ronald Reagan nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, és nem is fogja beváltani, egyszerűen azért, mert Amerikában van ugyan kétféle közvélemény, kétféle politikai irányzat, de a politikai és főleg a külügyi apparátus csak egyféle, és ezen nem változtat egy személy, még az elnök sem.

(Magyar Élet, 1984. november 22.)

Genfi üzenete 1985

Ha jellemezni akarjuk az 1945 utáni világpolitikát, elegendő megállapítani, hogy az események tengelyében az amerikai-szovjet viszony áll. Mindent, ami kimozdult a helyéből azóta, és mindent, ami nem tud természetes állapotába visszabilenni, ez a viszony idézett elő, vagy akadályozott meg kimozdíthatatlan állandóságával. Az európai háború feltétel nélküli megadásig viselt összeomlásának demarkációs határai mozdulatlanágában éppúgy döntő tényező az amerikai-szovjet viszony, mint az egyebütt azóta vívott 120 háborúban. ...

Azt sem szabad elfelejteni, hogy az első genfi ölekezés óta pontosan 30 év telt el, azóta kihalt egy generáció a liberális sajtó agyimosásában. Ugyanaz a politikai törekvés ma már nem idéz elő általános felháborodást. Megtette a hatását természetesen az atomháborús megfélemlítés, amire mérhetetlen összegeket költöttek Nyugaton, nyugati pénzen.

Úgy is megfogalmazhatjuk, hogy az amerikai politika, szándékainak hirdetésében, őszintébb lett. A cél ezek után csak az lehet, hogy a két szisztéma közötti különbségeket lassan összemossák. Ennek egyik része a szocialista útra terelni Amerikát. A gyakorlati szocializmus nem ellentétes a kapitalizmussal, amint látjuk, a nagytőke szívesen üzletel a diktatórikus kormányzatokkal. A nyugati (Fabian) szocializmus nem forradalommal, hanem lassú változással szereli le az ellenállást.

Ha példát akarunk erre, nézzük az amerikai Socialist Party esetét. Parlamenti többségbe, vagy elnöki székbe jutniuk gyakorlatilag lehetetlen. Mégis vannak, dolgoznak és biztosak a győzelemben. Az immár néhai Norman Thomas hat ízben volt elnökjelölt Socialist Party listán. Ő mondta 1967-ben: „The American people will never knowingly adopt socialism, but under the name of liberalism they will adopt every fragment of the socialist program. One day America will be a socialist nation without knowing how it happened.” (Chicago Tribune).

Norman Thomas egy korábbi idézete is elgondolkodtató: „The United States is making greater strides toward socialism under Eisenhower than ever under F. D. Roosevelt, particularly in the field of Federal spending and welfare legislation.” (Congressional Record, 1958. 4.17.)

A két republikánus elnök (Eisenhower és Reagan) sok tekintetben párhuzamba hozható, nagyon valószínű,

hogy a nyolc év elteltével ezen a téren is megegyeznek. A lassú átalakulás hátránya, hogy nincs visszaút, mert míg a szocializmushoz vezető minden lépést egy-egy pillanatnyi (netán szándékosan előidézett) kényszerhelyzet vagy érdek tesz indokolttá, addig az így hozott intézkedések felszámolásához nem lehet egyszerre elég társadalmi erőt összehozni.

Reagan és Gorbacsov november 19-21-i találkozájáról rövid közös nyilatkozatot adtak ki. Eszerint: „Elismerve a különbséget a két rendszer között a nemzetközi kérdések tekintetében, a két vezető jelentős egyetértésre jutott egymás szempontjai megértésében. Megegyeztek abban, hogy szükség van a US-szovjet viszony és általában a nemzetközi helyzet javítására... elismerik az USSR és az US különleges felelősségét a béke fenntartására...” „...felmérték az US és az USSR közötti esetleges összeütközés szörnyű következményeit, hangsúlyozták a közöttük előfordulható bármilyen háború megelőzésének fontosságát, legyen az nukleáris vagy konvencionális, és nem törekzenek katonai felsőbbrendűségekre...”

Úgy látszik, ha valaki az Egyesült Államok elnöke lesz, elveti vagy levetkőzi az etikai elveket. Nincs egy éve, hogy a moszkvai diktatúrát Evil Force kifejezéssel illette. Ha a szovjet bolsevizmus a „Gonoszság Hatalma”, akkor azzal nem kiegyezni kell, hanem harcolni ellene. Ha Ronald Reagan valóban úgy érezte, hogy a moszkvaiak a szabad világ ellenségei, és hogy a politikai gépezet őt elveivel ellenkező cselekedetbe viszi, miért nem modott le? Ha valaki, ő nagyon is tisztában van azzal, hogy mit várt tőle az amerikai nép többsége, de azzal is, hogy mit várt tőle a világnak az a része, amely a Gonoszság Hatalma alatt sínylődik. Reagan elnök ezzel a szereplésével kiszolgáltatta Amerikát egy olyan világhatalmi tervnek, amely a két nagyhatalom erejével fogja diktatórikus uralmát gyakorolni az egész világ fölött. Egy ország politikai és morális lezüllesztésének jele, ha annak vezetője az ország ereje teljében a gyengébb ellenféllel olyan megállapodást köt, amely a jövőre vonatkozóan katonai védelmi erejét korlátozza, és ha már a hátszínre, a társadalom nem tud ellenállni az ilyen intézkedésnek.

A Gonoszság Hatalmával fele-fele alapon egyezkedni azt jelenti, hogy a bolsevizmus normái befogadott elemeivé válnak a jövő világrendezésének. Ezzel együttjár a Vörös Hadsereg által eddig már megszállt országok bekebelezésének nemzetközi elismerése, hiszen a nemzetközi törvényt eszentül a szovjet-kapitalista szövetség határozza meg. Természetesen ezzel sem mondunk újat, ez már a gyakorlat 1945 óta mind inkább kiteljesedő hatállyal, de a genfi összeborulás az első aktusa annak a közeljövőben lejátszandó folyamatnak, ami oda vezet, amit a történetírás majd szovjet-amerikai kondominiumnak fog nevezni.

A nagyhatalmi önkény erősödik az US-USSR szövetség nyíltzríni fellépésével. Amíg csak „ellenségként” működtek együtt, még volt valami szabad mozgása a nemzeti érdekeknek, vetélkedésük árnyékában meghúzódhatott a nemzeti szabadság és függetlenség gondolata, de ezután ők fogják meghatározni minden népnek, mit szabad tenniük.

(Magyar Élet, 1985. december 5.)